

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

SOOVITUS TÄISKASVANUÕPPE JA -HARIDUSE KOHTA

SOOVITUS TÄISKASVANUÖPPE JA -HARIDUSE KOHTA

Preambul

Ühinenud Rahvaste Hariduse, Teaduse ja Kultuuri Organisatsiooni (UNESCO) peakonverents, kogunenud oma 38. istungjärgul 3.–18. novembrini 2015. aastal Pariisis,

meenutades põhimõtteid, mis on sätestatud inimõiguste ülddeklaratsiooni (1948) 26. artiklis, majanduslike, sotsiaalsete ja kultuurialaste õiguste rahvusvahelise pakti (1966) 13. artiklis, naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise alase konventsiooni (1979) 10. artiklis, lapse õiguste konventsiooni (1989) 28. ja 29. artiklis ning puuetega inimeste õiguste konventsiooni (2006) 24. artiklis ning konventsioonis diskrimineerimise vastu hariduses (1960),

kinnitades, et kirjaoskus on elukestva õppe asendamatu nurgakivi ning täiskasvanuõpe ja -haridus selle lahutamatu osa. Kirjaoskus ning täiskasvanuõpe ja -haridus aitavad realiseerida õigust haridusele, mis võimaldab täiskasvanutel kasutada teisi majanduslikke, poliitilisi, sotsiaalseid ja kultuurialaseid õigusi, ning peaksid vastama kättesaadavuse, juurdepääsetavuse, vastuvõetavuse ja kohandatavuse põhikriteeriumitele kooskõlas Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni majandus- ja sotsiaalnõukogu majanduslike, sotsiaalsete ja kultuurialaste õiguste komitee üldise märkusega nr 13 (21. istungjärg), mis viitab majanduslike, sotsiaalsete ja kultuurialaste õiguste rahvusvahelise pakti 13. artiklile,

tunnistades, et me elame kiiresti muutuvast maailmast, kus valitsused ja kodanikud seisavad silmitsi üheaegsete katsumustega, mis ajendavad meid vaatama üle tingimused, mille põhjal me realiseerime kõigi täiskasvanute õigust haridusele,

rõhutades veel kord täiskasvanuõppe ja -hariduse olulist panust Ühinenud Rahvaste kestliku arengu tippkohtumisel (New York, september 2015) vastu võetud dokumenti „Säästva arengu tegevuskava aastaks 2030“ ning **toonitades** rahvusvahelise üldsuse pühendumust ühiskondliku arengu edendamisele, kestlikule ja kaasavale majanduskasvule, keskkonnakaitsele ning vaesuse ja nälja likvideerimisele,

arvestades Incheoni deklaratsiooniga „Haridus 2030: kaasava ja õiglase kvaliteetse hariduse ja elukestva õppe suunas“ ja globaalset hariduse tegevuskava aastani 2030,

tunnistades täiskasvanuõppe ja -hariduse arendamiseks tehtud edusamme alates aastast 1976, nagu 1985., 1997. ja 2009. aasta rahvusvahelistel täiskasvanuhariduse teemalistel konverentsidel (CONFINTEA IV, V ja VI) ning konverentsidel „Haridus kõigile“ (EFA) (EFA maailmakonverents Jomtienis 1990. aastal ja maailma haridusfoorum Dakaris 2000. aastal) arutletut ning vajadust täiskasvanuõpet ja -haridust edasi arendada kooskõlas 2009. ja 2013. aasta üleilmsete täiskasvanuõppe ja -hariduse teemaliste aruannetega (GRALE),

viidates rahvusvahelisele ühtsele hariduse liigitusele ISCD 2011,

rõhutades tehnilise ja kutsehariduse ning tehnilise ja kutsekoolituse parandamise olulisust kooskõlas UNESCO soovitusel tehnilise ja kutsehariduse kohta (2015), mis sisaldab konkreetseid sätteid jätkuõppe ja kutsealase arengu kohta,

olles otsustanud resolutsiooniga 37 C/16, et 1976. aasta soovitus täiskasvanuhariduse arendamise kohta tuleb muuta, et kajastada nüüdisaegseid hariduslikke, kultuurialaseid, poliitilisi, sotsiaalseid ja majanduslikke katsumusi kooskõlas Hamburgi deklaratsiooni ja Belémi tegevusraamistikuga ning anda täiskasvanuharidusele uut hoogu,

arvestades, et see soovitus sätestab üldpõhimõtted, eesmärgid ja juhtnöörid, mida iga liikmesriik peaks rakendama vastavalt oma sotsiaalmajanduslikule kontekstile,

juhtimisstruktuurile ja olemasolevatele ressurssidele eesmärgiga parandada täiskasvanuõppe ja -hariduse olukorda rahvuslikul, piirkondlikul ja rahvusvahelisel tasandil,

olles tutvunud dokumendiga 38 C/31 ja selle lisas toodud täiskasvanuõppe ja -hariduse kohase soovitus eelnõuga,

1. võtab 13. novembril 2015 vastu soovitus täiskasvanuõppe ja -hariduse kohta, mis asendab 1976. aasta soovitus;
2. soovib liikmesriikidel järgmiste sätete kohaldamiseks võtta seadusandlikke või muid meetmeid kooskõlas iga riigi põhiseadusliku tava ja juhtimisstruktuuridega, et kehtestada oma territooriumil selles soovitus sätetatud põhimõtted;
3. lisaks soovib peakonverents liikmesriikidel teha see soovitus teatavaks täiskasvanuõppe ja -hariduse eest vastutavatele ametiasutustele ja organitele ning teistele täiskasvanuõppe ja -haridusega seotud sidusrühmadele;
4. täiendavalt soovib peakonverents liikmesriikidel anda peakonverentsile viimase määratud tähtaegadel ja viisil aru meetmete kohta, mida nad on võtnud käesoleva soovitus rakendamiseks.

I. MÕISTE JA KOHALDAMISALA

1. Täiskasvanuõpe ja -haridus on elukestva õppe keskne osa. Need hõlmavad kõiki hariduse ja õppimise vorme, mille eesmärk on tagada, et kõik täiskasvanud osalevad ühiskonnas ja tööelus. Nende alla kuuluvad kõik formaalse, vaba- ja kogemusõppe protsessid, mille alusel ühiskonnas täiskasvanuteks peetavad inimesed elavad ning arenevad ja täiendavad oma elu- ja tööoskusi nii enda kui ka oma kogukondade, organisatsioonide ja ühiskondade huvides. Täiskasvanuõpe ja -haridus hõlmavad katkematu oskuste omandamise, tunnustamise, vahetamise ning kohandamisega seotud tegevusi ja protsesse. Arvestades seda, et enamikus kultuurides on nooruse ja täiskasvanuea piirid muutumas, tähistab mõiste „täiskasvanu“ selles tekstis kõiki neid inimesi, kes osalevad täiskasvanuõppes ja -hariduses, isegi siis, kui nad pole veel jõudnud seadusjärgsesse täiskasvanuikka.

2. Täiskasvanuõppel ja -haridusel on õpiühiskonnas ning õpikogukondade, linnade ja regioonide loomises oluline roll, kuna need edendavad elukestvat õppe kultuuri ja aitavad taasväärtustada õppimist nii peredes, kogukondades ja teistes õppekeskkondades kui ka töökohtades.

3. Täiskasvanuõppe ja -hariduse tegevused võivad olla vägagi erinevad. Täiskasvanuõppe ja -hariduse alla kuuluvad paljud õppimisvõimalused, mis aitavad täiskasvanutel omandada kirjaoskuse ja muud põhioskused, jätkata haridusteed ja tööalast arengut ning osaleda aktiivselt kogukonnahariduse ehk rahva- või vabahariduse kaudu kodanikuühiskonnas. Täiskasvanuõpe ja -haridus pakuvad mitmesuguseid õppemeetodeid ja paindlikke õpivõimalusi, sealhulgas teist võimalust pakkuvaid programme, mis kompenseerivad puuduliku alushariduse nii nendele inimestele, kes pole kunagi koolis käinud, kui ka koolitee pooleli jätnutele ja koolist väljalangejatele.

4. Kirjaoskus on täiskasvanuõppe ja -hariduse põhikomponent. Kirjaoskus hõlmab õppe ja oskustasemetete kontinuumi, mis võimaldab inimestel kogu elu vältel õppida ning osaleda täiel määral kogukonnas, töökohas või ühiskonnas laiemalt. Kirjaoskuse alla kuuluvad oskused, nagu lugemine ja kirjutamine, äratundmine, tõlgendamine, loomine, suhtlemine ja hindamine, trükitud ja kirjalike materjalide kasutamine, aga ka oskus lahendada probleeme maailmas, mis põhineb üha enam tehnoloogial ja informatsioonil. Kirjaoskus on peamine vahend, kuidas inimeste teadmisi, oskusi ja pädevusi arendada, et tulla toime elu, kultuuri, majanduse ja ühiskonnaga seotud üha muutuvate katsumuste ning raskustega.

5. Täiendõpe ja kutsealane areng on kestva õppe põhielemendid, mis annavad täiskasvanutele kiiresti muutuvast ühiskonnas ja töökeskkondades toimetulekuks vajalikud teadmised, oskused ja pädevuse. UNESCO soovitus tehnilise ja kutsehariduse kohta (2015) sisaldab sätteid, mis on selle valdkonnaga seoses olulised.

6. Täiskasvanuõpe ja -haridus hõlmavad ka kodanikuaktiivsust edendavaid haridus- ja õppevõimalusi, mida tuntakse nii kogukonna-, rahva- kui ka vabahariduse nime all. See võimaldab inimestel tegeleda aktiivselt sotsiaalküsimustega, nagu vaesus, sugu, põlvkondadevaheline solidaarsus, sotsiaalne mobiilsus, õigus, võrdsus, kõrvalejätetus, vägivald, tööpuudus, keskkonnakaitse ja kliimamuutus. Lisaks aitab see inimestel elada inimväärsel elul, seda nii tervise, heaolu, kultuuri ja spirituaalsuse mõttes kui ka teistel viisidel, mis panustavad isiklikku arengusse ja inimväärikusse.

7. Info- ja kommunikatsioonitehnoloogial (IKT) on suur potentsiaal parandada võrdsust ja kaasatust ning täiskasvanute ligipääsu mitmesugustele õpivõimalustele. IKT pakub laia valikut uuenduslike võimalusi, et realiseerida elukestvat õpet, vähendada sõltuvust hariduse traditsioonilistest formaalstruktuuridest ja korraldada individuaalõpet. Nutiseadmed, elektroonilised võrgud, sotsiaalmeedia ja veebikursused võimaldavad täiskasvanutel õppida igal ajal ja igal pool. IKT-l on ka märkimisväärne võime parandada puudega inimeste ligipääsu haridusele, võimaldades neil ja teistel marginaliseeritud või ebasoodsas olukorras rühmadel paremini ühiskonnaga lõimuda.

II. EESMÄRGID

8. Täiskasvanuõppe ja -hariduse eesmärk on anda inimestele oskused, mis on vajalikud, et oma õigusi kasutada ja mõista ning oma käekäiku juhtida. See aitab kaasa isiklikule ja töölasele arengule, soodustades täiskasvanute aktiivsemat osalust neid ümbritsevas ühiskonnas, kogukondades ja keskkondades. See edendab kestlikku ja kaasavat majandusarengut ning loob üksikisikutele häid karjääriväljavaateid. Seega on täiskasvanuõpe ja -haridus ülioluline vahend, et vaesust vähendada, tervist ja heaolu parandada ning kestlikesse õppeühiskondadesse panustada.

9. Täiskasvanuõppe ja -hariduse eesmärgid on (a) arendada üksikisikute kriitilist mõtlemist, iseseisvust ja vastutustunnet; (b) suurendada võimet majanduses ja töömaailmas toimivate arengutega toime tulla ning neid kujundada; (c) aidata luua niisugune õpiühiskond, kus iga üksikisik saab õppida ja osaleda täiel määral säästva arengu protsessides ning suurendada inimeste ja kogukondade vahelist solidaarsust; (d) edendada rahumeelset koosolemist ja inimõigusi; (e) suurendada keskkonnateadlikkust.

III. TEGEVUSVALDKONNAD

10. See soovitus käsitleb üksikasjalikult järgmisi kuuendal rahvusvahelisel täiskasvanuhariduse konverentsil CONFITEA VI vastu võetud Belémi tegevusraamistikust toodud valdkondi (tegevuspõhimõtted, juhtimine, rahastamine, osalemine, kaasamine, võrdsus ja kvaliteet).

Tegevuspõhimõtted

11. Liikmesriigid peaksid oma iseärasuste, juhtimisstruktuuride ja põhiseaduslike sätete põhjal koostama täiskasvanuõppe ja -hariduse jaoks põhjalikud, kaasavad, lõimitud tegevuspõhimõtted.

- (a) Liikmesriigid peaksid töötama välja põhjalikud tegevuspõhimõtted, mis käsitlevad õppimist mitmesugustes valdkondades nagu näiteks majandus, poliitika, ühiskond, kultuur, tehnoloogia ja keskkond.
- (b) Liikmesriigid peaksid töötama välja kaasavad põhimõtted, mis kajastaksid kõigi täiskasvanute õpivajadusi, tagades neile võrdse ligipääsu õpivõimalustele, ning diferentseeritud strateegiad, vältides kõiki diskrimineerimisvorme.

- (c) Liikmesriigid peaksid töötama välja lõimitud põhimõtted, kasutades erialadevahelisi ja valdkonnaüleseid teadmisi ja oskusi ning hõlmates haridus- ja koolituspõhimõtteid ning nendega seotud poliitikavaldkondi, näiteks majandusareng, inimressursside arendamine, töajõud, tervishoid, keskkond, õigus, põllumajandus ja kultuur.

12. Liikmesriigid peaksid täiskasvanuõppe ja -hariduse põhimõtete väljatöötamiseks kaaluma:

- (a) ministeeriumitevaheliste foorumite loomist või tugevdamist, et väljendada valdkondadeülesest nii täiskasvanuõppe ja -hariduse olulisust elukestva õppe kõikides etappides kui ka selle panust ühiskonna arengusse;
- (b) kõikide asjaomaste sidusrühmade, sealhulgas parlamendiliikmete, ametivõimude, akadeemikute, kodanikuühiskonna organisatsioonide ja erasektori, kaasamist poliitika kujundamisse;
- (c) täiskasvanuõppe ja -hariduse põhimõtete väljatöötamiseks vajalike struktuuride ja mehhanismide pakkumist, tagades ühtlasi, et need põhimõtted on piisavalt paindlikud, et kohanduda tulevikuvajaduste, -probleemide ja -katsumustega.

13. Liikmesriigid peaksid soodsa poliitikakeskkonna loomiseks kaaluma:

- (a) õigusaktide, asutuste ja kestva poliitilise pühendumuse abil teadvustada täiskasvanuõpet ja -haridust kui olulist osa inimeste õigusest haridusele ning haridussüsteemi tugisammast;
- (b) meetmete võtmist, et jagada teavet, motiveerida õppijaid ja suunata neid asjakohaste õpivõimaluste juurde;
- (c) kirjaoskuse, täiskasvanuõppe ja -hariduse ning hariduse üldisemate ühiskondlike hüvede, sealhulgas sotsiaalse sidususe, tervise ja heaolu, kogukondliku arengu, tööhõive ja keskkonnakaitse kui kaasava, võrdse ja säästva arengu aspektide tutvustamist tõhusate põhimõtete ja tavade analüüsi ning levitamise abil.

Juhtimine

14. Liikmesriigid peaksid kaaluma, kooskõlas oma iseärasuste, juhtimisstruktuuride ja põhiseaduslike sätetega, täiskasvanuõppe ja -hariduse juhtimise täiustamist, sealhulgas koostööstruktuuride ja osalusprotsesside, näiteks paljusid sidusrühmi hõlmavate partnerlussuhete loomise või tugevdamise abil kohalikul, riiklikul, piirkondlikul ja rahvusvahelisel tasandil.

15. Liikmesriigid peaksid kehtestama mehhanismid ning haldama kohalikul, riiklikul, piirkondlikul ja üleilmsel tasandil asutusi ja protsesse, mis on tõhusad, läbipaistvad, vastutustundlikud ja demokraatlikud, ning edendama paljusid sidusrühmi hõlmavaid partnerlussuhteid. Liikmesriigid peaksid kaaluma:

- (a) asjaomaste sidusrühmade sobiliku esindatuse ja osaluse tagamist põhimõtete ja programmide väljatöötamisel, et garanteerida demokraatlik juhtimine ja reageerida kõigi, kuid eriti kõige ebasoodsamas olukorras olevate õppijate vajadustele;
- (b) paljusid sidusrühmi hõlmavate partnerlussuhete ja head juhtimist soodustava keskkonna loomist, mis peaks kaasama kõiki asjaomaseid täiskasvanuõppe ja -hariduse valdkonnas tegutsevaid osalisi ametivõimudest, kodanikuühiskonna organisatsioonidest ja erasektorist (näiteks ministeeriumid, kohalikud omavalitsused, parlamendid, õppijaühendused, meedia, vabatahtlike organisatsioonid, uurimisinstituudid ja akadeemilised ringkonnad, eraõiguslikud sihtasutused, kaubandus- ja tööstuskojad, ametiühingud, rahvusvahelised ja

piirkondlikud organisatsioonid), sealhulgas neid, kes korraldavad õpetamist ja õpirotsesse ning kinnitavad pädevusi kohalikul, riiklikul, piirkondlikul ja rahvusvahelisel tasandil;

- (c) laiemalt huvipakkuvate arengute ja saavutuste levitamist, et neid saaks kasutada võrdluselustena.

16. Liikmesriigid peaksid kaaluma riiklikul ja kohalikul tasandil paindlike, reageerivate, detsentraliseeritud mehhanismide ja protsesside kehtestamist. Maa- ja linnapiirkondades peaksid olema kasutusel kaasavad ning säästvad strateegiad, et iga üksikisik saaks õppida ja täiel määral arendusprotsessides osaleda.

17. Liikmesriigid peaksid kaaluma õppelinnade, -alevite ja -külade arendamist järgmiste tegevuste kaudu:

- (a) ressursside mobiliseerimine, et kaasavat õpet edendada;
- (b) õppimise taasväärtustamine perekondades ja kogukondades;
- (c) õppimise soodustamine töökohtades ja nende tarbeks;
- (d) nüüdisaegse õppetehnika kasutamine;
- (e) õppekvaliteedi parandamine ja õpetaseme tõstmine;
- (f) elukestva õppe kultuuri edendamine.

Rahastamine

18. Liikmesriigid peaksid koondama ja eraldama piisavalt raha, et toetada täiustatud, edukat osalemist täiskasvanuõppes ja -hariduses asjakohaste mehhanismide, sealhulgas ministeeriumitevahelise koostöö, partnerlussuhete ja kulujagamise abil.

19. Valitsustel on oluline roll eelarvete koostamises ja raha eraldamises vastavalt iga riigi sotsiaalsetele prioriteetidele (sh haridus, tervishoid, toiduga kindlustatus) ning valitsuste, erasektori ja üksikisikute vahelise jagatud vastutuse põhimõtte austamises. Liikmesriigid peaksid koondama ja eraldama vastavalt riigi vajadustele täiskasvanuharidusele piisavalt raha. Selleks et kasutada olemasolevat raha säästvalt, tõhusalt, tulemuslikult, demokraatlikult ja vastutustundlikult, tuleb rakendada asjakohaseid meetmeid.

20. On vaja rakendada kõiki meetmeid, et kehtestada strateegia raha koondamiseks kõikidest asjaomastest valitsusosakondadest ja sidusrühmadest. Kirjaoskus kui elukestva õppe alustala ja hariduse saamise õiguse teostamise põhitingimus peaks olema üldiselt ja vabalt kättesaadav. Raha puudumine ei tohiks takistada üksikõppijaid osalemast täiskasvanuõppe ja -hariduse programmides. Liikmesriigid peaksid kaaluma:

- (a) kirjaoskuse, põhioskuste ning kestva täiskasvanuõppe ja -haridusega seotud investeeringute tähtsustamist;
- (b) ministeeriumiteülese poliitikavaldkondade (nt majandusareng, inimressursside juhtimine, tööjõud, tervis, põllumajandus ja keskkond) vahelise koostöö edendamist, mida on vaja, et ressursside kasutust optimeerida (kulutõhusus ja kulujagamine) ja õpitulemusi maksimeerida;
- (c) raha eraldamise ja kasutamise läbipaistvaks tegemist, et kajastada prioriteete, mis on kehtestatud vastavalt täiskasvanuhariduse praeguse olukorra kohta tehtud uuringute tulemustele.

21. Liikmesriigid võivad kaaluda kaasrahastuse ja stiimulite pakkumist, et edendada õppimist. Näiteks võiks kaaluda isiklike õppekontode (*individual learning account – ILA*), subsidiiumide (sooduskupongid ja toetused) ning tööliste mõeldud õppepuhkuse toetuste pakkumist.

Osalemine, kaasamine ja võrdsus

22. Liikmesriigid peaksid kaaluma, kooskõlas oma iseärasuste, juhtimisstruktuuride ja põhiseaduslike sätetega, osalemise, kaasamise ja võrdsuse edendamist, et ükski üksikisik ei oleks täiskasvanuõppest ja -haridusest eemale jäetud ning et kvaliteetsed õpivõimalused oleksid kättesaadavad kõikidele mitmekesise ühiskondliku, kultuurilise, keelelise, majandusliku, haridusliku ning muu taustaga meestele ja naistele.

23. Liikmesriigid peaksid ligipääsetavuse ja ulatuslikuma osaluse edendamiseks kaaluma, kooskõlas oma iseärasuste, juhtimisstruktuuride ja põhiseaduslike sätetega, tõhusate hariduslike meetmete väljatöötamist eelkõige selleks, et tegeleda ligipääsetavuse, autonoomsuse, võrdsuse ja kaasamisega seotud probleemidega. Erilist tähelepanu tuleks pöörata kindlatele sihtrühmadele, et tunnustada nende panust ühiskonna arengusse, austades ühtlasi kultuurilist mitmekesisust ja teisi mitmekesisuse vorme, sealhulgas mitmekeelsust, ning tagada, et edaspidised kvalifikatsioonid ei oleks mitte ainult kontrollitud, vaid ka väärtustatud sissetuleku ja staatuse mõttes. See eeldab:

- (a) asjakohaste strateegiate kehtestamist, et parandada täiskasvanute ligipääsu ja soodustada nende osalust õpitegevustes, ning stiimulite täiustamist, et ergutada inimesi neis tegevustes osalema;
- (b) igasuguse diskrimineerimise, sh vanuse, soo, rahvuskuuluvuse, sisserändaja staatuse, keele, usutunnistuse, puude, haiguse, maaläheduse, seksuaalse identiteedi või orientatsiooni, vaesuse, ümberasustamise, vangistuse, elukutse alusel diskrimineerimise taunimist;
- (c) erilise tähelepanu ja meetmete suunamist ebasoodsas olukorras või haavatavate rühmade, näiteks üksikisikud, kelle kirja- ja arvutusoskus ja kooliharidus on puudulik või puudub üldse, võõrtöötajad, töötud, vähemusrahvuste esindajad, põlisrahvaste rühmad, puudega üksikisikud, vangid, eakad, konfliktidest või katastroofidest mõjutatud inimesed, pagulased ja kodakondsuseta või ümberasustatud isikud, kvaliteetsele õppele ligipääsu parandamisele;
- (d) õppijate vajaduste ja püüdluste käsitlemist täiskasvanuõppe meetoditega, mis austavad ja peegeldavad õppijate keelte ja päritolu mitmekesisust, sealhulgas põliskultuure ja väärtusi, ühendavad eri rühmi ning tugevdavad kogukonnasisest lõimimisvõimet;
- (e) suurema tähelepanu pööramist soolist võrdõiguslikkust edendavatele programmidele või algatustele;
- (f) asjaomaste institutsionaalsete struktuuride, näiteks kogukondlike õppekeskuste, loomist või tugevdamist, et pakkuda täiskasvanuõpet ja -haridust ning julgustada täiskasvanuid neid kasutama nii individuaalõppe keskustena kui ka kogukonna arendamiseks;
- (g) kvaliteetsete teabe- ja nõustamisteenuste väljatöötamist, et soodustada osalust, parandada täiskasvanuõppest saadud kasu nähtavust ning tagada, et õpivõimalused vastaksid paremini üksikisikute nõudmistele.

24. Liikmesriigid peaksid tagama võrdse juurdepääsu täiskasvanuõppele ja -haridusele ning soodustama ulatuslikumat ja kestvart osalust, edendades elukestva õppe kultuuri ja vähendades osalemist takistavaid asjaolusid.

Kvaliteet

25. Et täiskasvanuõppe ja -hariduse põhimõtete ja programmide regulaarse jälgimise ja hindamise abil neid tõhusalt kohaldada, peaksid liikmesriigid kaaluma, kooskõlas oma iseärasuste, juhtimisstruktuuride ja põhiseaduslike sätetega,

- (a) mehhanismide ja/või struktuuride kehtestamist, et rakendada asjakohaseid kvaliteedikriteeriume ja -standardeid, mis vaadatakse regulaarselt üle;
- (b) asjakohaste meetmete võtmist, et teha jälgimise ja hindamise tulemuste järelkontroll;
- (c) liigitatud andmete õigeaegset kogumist ja analüüsimist usaldusväärset ja korrektset viisil ning tõhusate ja uuenduslike jälgimis- ja hindamistavade jagamist.

26. Et tagada täiskasvanuhariduse kvaliteet ja võime kõikide asjakohaste valdkondadega kohaneda, tuleks pöörata tähelepanu täiskasvanuõppe ja -hariduse tähtsusele, võrdsusele, tõhususele ja tulemuslikkusele. Selleks peaksid liikmesriigid kaaluma, kooskõlas oma iseärasuste, juhtimisstruktuuride ja põhiseaduslike sätetega,

- (a) täiskasvanuõppe ja -hariduse pakkumise ühildamist kõikide sidusrühmade, sealhulgas tööturul olevate rühmade, vajadustega kontekstualiseeritud ja õppijakesksete kultuuriliselt ja keeleliselt sobivate programmide abil;
- (b) täiskasvanuõppele ja -haridusele õiglase ligipääsu ning kestva osaluse ja diskrimineerimisvaba õppimise tagamist;
- (c) programmide tõhususe ja tulemuslikkuse hindamist, et mõõta, mil määral need saavutavad seatud eesmärged, võttes arvesse ka nende tulemusi.

27. Liikmesriigid peaksid soodustama, kooskõlas oma iseärasuste, juhtimisstruktuuride ja põhiseaduslike sätetega, formaalse ja mitteformaalse hariduse ja koolituste vaheliste paindlike ja ühtsete õppemeetodite loomist ning suurendama selleks võimet põhimõtteid ja programme hinnata.

28. Liikmesriigid peaksid looma keskkonna, kus kvaliteetse täiskasvanuõppe ja -hariduse pakkumiseks rakendatakse järgmisi meetmeid:

- (a) asjaomase sisu ja esitusviiside väljatöötamine, kasutades soovitatavalt juhenduskeelena isikute emakeelt ning kohaldades õppijakeskset pedagoogikat, mida täiendavad info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) ning avatud hariduse ressursid;
- (b) korraliku taristu, sealhulgas turvaliste õpikeskkondade tagamine;
- (c) täiskasvanuõppe ja -hariduse valdkonna jälgimise ja hindamise vahendite, mehhanismide ja vajaliku pädevuse loomine, võttes arvesse osaluse, õpiprotsesside, tulemuste ja mõjuhindamise ulatust;
- (d) sobivate kirjaoskuse hindamise vahendite väljatöötamine;
- (e) kvaliteedi tagamise mehhanismide ning programmide jälgimise ja hindamise kui täiskasvanuõppe ja -hariduse süsteemide kesksete osade kehtestamine; kvaliteedinormide seadmine, nende normide järgimise tagamine ning nende järgimise kohta käiva teabe levitamine laiema üldsuse seas;
- (f) koolituste, võime suurendamise, töötingimuste ja täiskasvanute koolitajate professionaalsuse parandamine;
- (g) õppijatele õppimise, kogemuste ja kvalifikatsiooni omandamise ning kogumise võimaldamine paindliku osalemise ja eri etappides õpitulemuste kogumise abil. Täiskasvanute vabaõppes ja kogemusõppes osalemisest tulenevaid õpitulemusi tuleks tunnustada, kinnitada ja akrediteerida samaväärselt formaalse hariduse õpitulemustega (nt kooskõlas riiklike kvalifikatsiooniraamistikega), et võimaldada elukestvat õpet ja ligipääsu tööturule diskrimineerimisest tulenevate takistusteta.

IV. RAHVUSVAHELINE KOOSTÖÖ

29. Et edendada täiskasvanuõppe ja -hariduse arengut ja tugevdamist, peaksid liikmesriigid kaaluma kõigi asjaomaste sidusrühmade, sealhulgas valitsusorganite, uurimisasutuste, kodanikuühiskonna organisatsioonide, liitude, arenguabiagentuuride, erasektori ja meedia vahelise koostöö kahe- või mitmepoolset parandamist ning Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni ametkondade vahelise koostöö soodustamist. Kestlik rahvusvaheline koostöö eeldab:

- (a) arengu edendamist ja stimuleerimist asjaomastes riikides vastavate asutuste ja struktuuride abil, mis arvestavad nende riikide iseärasustega;
- (b) rahvusvahelist koostööd soodustava keskkonna loomist, et suurendada arenevate riikide pädevust täiskasvanuõppe ja -hariduse eri valdkondades ning vastastikuse koostöö soodustamist kõikide riikide vahel, olenemata nende arengutasemest, aga ka piirkondliku lõimimise mehhanismide eeliste täielikku ära kasutamist, et seda protsessi hõlbustada ja tugevdada;
- (c) rahvusvahelise koostöö tagamist nii, et see ei seisneks üksnes teistest kohtadest pärit struktuuride, õppekavade, meetodite ja tehnikate ülekandmises.

30. Liikmesriigid peaksid rahvusvahelise üldsuse osana kaaluma oma kogemuste jagamist, vastastikuse koostööabi suurendamist ja parandamist ning aitama üksteisel suurendada oma täiskasvanuhariduse alast pädevust kooskõlas oma riiklike prioriteetidega. See eeldab:

- (a) põhimõtete, kontseptsioonide, tavade ja asjakohase teadustööga seotud teabe, dokumentide ja materjalide ning riiklikul, piirkondlikul ja rahvusvahelisel tasandil täiskasvanuõppe ja -hariduse ekspertide korrapärase vahetamise edendamist. Uut informatsiooni- ja kommunikatsioonitehnoloogiat tuleks maksimaalselt ära kasutada ja levitada ning õppijate liikmesriikide vahelist mobiilsust soodustada;
- (b) lõuna-lõuna, põhja-lõuna ja kolmepoolse koostöö parandamist, eelistades suurimate hariduslike puudujääkidega riike ning kasutades rahvusvaheliste aruannete ja uurimistööde tulemusi;
- (c) täiskasvanuõppe ja -hariduse andmete kogumist ja esitlemist UNESCO, sealhulgas UNESCO elukestva õppe instituudi (UIL) ja kehtestatud asjakohaste aruannete koostamise mehhanismide, nagu üleilmne täiskasvanuõppe ja -hariduse alane aruanne (GRALE), kaudu ja toel. See eeldab rahvusvaheliste andmete kogumise mehhanismide täiendavat parandamist kokkulepitud näitajate ja määratluste põhjal, lähtudes riikide võimest toota andmeid, ning nende andmete levitamist eri tasanditel;
- (d) valitsuste ja arenguabiagentuuride julgustamist, et need kohalikku, piirkondlikku ja üleilmset koostööd ning kõigi sidusrühmade vahelise suhtluse parandamist toetaks. Uurimist, kuidas piirkondlikke ja üleilmseid kirjaoskuse ja täiskasvanuhariduse rahastusmehhanisme saaks kehtestada ja parandada ning kuidas olemasolevad mehhanismid saaksid toetada eespool mainitud rahvusvahelisi, piirkondlikke ja riiklikke jõupingutusi;
- (e) vajadusel konkreetsete täiskasvanuõppe ja -haridusega seotud punktide lisamist rahvusvahelistesse hariduse, teaduse ja kultuuri valdkondades toimuva koostöö ning Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni ja UNESCO täiskasvanuõppe ja -hariduse alaste jõupingutuste edasiarendamise ja täiendamise ning Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni säästva arengu eesmärkide saavutamise alastesse lepingutesse.

Eeltoodu on Ühinenud Rahvaste Hariduse, Teaduse ja Kultuuri Organisatsiooni peakonverentsi 38. istungjärgul, mis peeti Pariisis ja kuulutati lõppenuks 18. novembril 2015, nõuetekohaselt vastu võetud soovitusel autentne tekst.

SELLE KINNITUSEKS oleme soovitusel alla kirjutanud:

Peakonverentsi president

Peadirektor

/allkiri/

/allkiri/

STANLEY MUTUMBA SIMATAA

IRINA BOKOVA

Kinnitatud ärakiri

Pariis, **27. MAI 2016**

/pitser/: RAHVUSVAHELISTE
STANDARDITE JA
ÕIGUSOSAKOND

/allkiri/
Anna SEGALL
Õigusnõunik

Õigusnõunik
Ühinenud Rahvaste Hariduse,
Teaduse ja Kultuuri Organisatsioon